

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
AMBTENARENZAKEN EN BUITENLANDS BELEID,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2001 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering;

Gelet op het ministerieel besluit van 22 oktober 2001 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 02 mei 2002,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn artistieke, historische en historische, in casu architectuurhistorische, socio-culturele en volkskundige waarde:

- als monument:

ST.-BARBARAKERK, EISDEN, gelegen te
Maasmechelen (Eisden), Kastanjelaan(E) 24;

bekend ten kadaster:

Maasmechelen, 4e afdeling, sectie C, perceelnummer(s) 709A.

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn artistieke, historische en historische, in casu architectuurhistorische, socio-culturele en volkskundige waarde:

- als monument:

ST.-ALBERTUSKERK, ZWARTBERG, gelegen te
Genk (Genk), Torenlaan 1;

bekend ten kadaster:

Genk, 8e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 819/G2, 819/K2.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Artistieke waarde van de Sint-Barbarakerk in Eisden:

Gebouw opgetrokken door de Ukkelse architect Vanden Nieuwenborgh, uitgevoerd in een sobere baksteengotiek, deels historiserend en geïnspireerd op West-Vlaamse modellen, deels modernistisch in de lijn van de Amsterdamse en Delftse school, doch op een katholieke, bijna megalomane wijze geïnterpreteerd. Interieurafwerking door Maquiestaux (wandversiering boven het rechtse zijaltaar, 1940), Jo Verwilghen (preekstoel, 1940), Ceyssens (koorlezenaar, 1940) en Raf Malleux (heiligenbeelden).

Historische en historische, in casu architectuurhistorische waarde van de Sint-Barbarakerk in Eisden:

Bakstenen kerkgebouw in neogotische stijl met sterke West-Vlaamse reminiscenties, opgericht vanaf 1934 onder impuls van mijnbaron Evence Coppée. De ruwbouw moet grotendeels zijn voltooid in 1936, de interieurafwerking werd gehinderd door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog en sleepte nadien nog enkele jaren aan.

Gebouw gepositioneerd in het midden van de Tuinwijk, op een terrein ten oosten van het gemeenteplein ; de toren is een beeldbepalend element en het eindpunt van verschillende radiaal middelpuntszoekende assen. Driebeukige structuur, met een monumentale westgevel met hoofdingang, een dwarsbeuk met zijportalen en een indrukwekkende koorpartij, gevormd door een heuse koortoren met duidelijk Westvlaams geïnspireerd profiel, in het zuiden geflankeerd door een winterkapel, in het noorden door een sacristie, die enerzijds - door middel van lagere galerijen - met de toren in verbinding staan, en anderzijds - door hoekoplossende verbindingsruimten - met de transeptarmen. Sobere baksteenparamenten op een afgeschuinde plint ; hoofdpoot in hout met koperbeslag, spitsboogramen soms gedrukt, soms lancetvormig in verdiepte nissen met afgeschuinde onderdorpels ; glasramen geïnspireerd op deze in Chartres.

Bepoeterd interieur met bakstenen details ; spitsbogige scheibogen op bundelpeilers tussen de beuken ; overdekking door middel van kruisribgewelven tussen spitse gordelbogen ; geprofileerde scheiboog tussen koor en kruising ; beperkte sculpturale afwerking rond de balustrade van het orgeldoksaal. Rijke meubilering met ingemetselde biechtstoelen, marmeren en kalkstenen altaren en doopvont en verschillende attributen.

Volkskundige en socio-culturele waarde van de Sint-Barbarakerk in Eisden:

De kerk is een typische mijnkathedraal, opgericht op kosten van de mijnuitbating op een centraal terrein in de oude tuinwijk. Het gebouw vervulde niet alleen de praktische behoefte aan een cultusruimte, maar moest ook bijdragen tot het positieve imago van het mijnbedrijf, dat zelfs in tijden van crisis op volle toeren bleef draaien. De kathedralen, als protserige blikvangers, fungeerden alsof als visitekaartje naar de buitenwereld toe en stimuleerden de werklust en het saamenhorigheidsgevoel onder de arbeiders. Naast deze commerciële overwegingen zullen de kerken ook paternalistische, christelijke idealen hebben gediend. Hun propagandistische waarde was derhalve op verschillende domeinen te situeren, wat het tot openbare interbellumgebouwen bij uitstek maakt.

Artistieke waarde van de Sint-Albertuskerk in Zwartberg:

Gemengd traditionalistisch en modernistisch kerkgebouw naar ontwerp van Henri Lacoste. Het gebouw is in eerste instantie een typische interbellum-combinatie van klare lijn en

klassieke, antieke en vroegchristelijke inspiratiebronnen. Het gebouw combineert ideeën van zuiverheid op het vlak van volume, vlakken en lijn, uitgewerkt in een tegelijkertijd traditionele en vooruitstrevende materiaalkeuze, met een rijk afgewerkt en sterk symboolgeladen interieur. De stijl is geïnspireerd op Berlage, de Hollandse en Delftse School, maar vertoont toch een Art-Déco-toets onder de vorm van archeologische citaten.

Historische waarde van de Sint-Albertuskerk in Zwartberg:

De voorontwerpen van de kerk dateren uit 1937, werden goedgekeurd door de bevoegde instanties in 1938 en in hun definitieve vorm gegoten in 1938. In januari 1939 begon men met de bouw van de kerk en pastorie en in augustus waren de werken aan het schip al zo ver gevorderd dat men kon overgaan tot het aanbrengen van de draagstructuur van het dak. Door oorlogsomstandigheden sleepte de inrichting, volledig naar ontwerp van de architect, aan tot 1941. Vanaf de jaren '1960, ten gevolge van de mijnsluiting en Vaticaanse hervormingen, werden aanpassingswerken uitgevoerd.

Historische, in casu architectuurhistorische waarde van de Sint-Albertuskerk in Zwartberg:

De kerk omvat drie bouwvolumes, die door middel van galerijen met elkaar in verbinding staan : zaalkerk, toren (met doopkapel) en pastorie (met conciërgewoning). De drie gebouwen zijn opgetrokken op een gedeeltelijk verhoogd terrein. Imposante baksteenarchitectuur ; gevelvlakken geritmeerd door hoge, mijntervormige vensters ; koorafsluiting met rondboogvensters ; oculus her en der. De toren is geïnspireerd op de West-Vlaamse baksteengotiek, maar met een sterk versoberd profiel. Concentratie van ornamentiek in het externe westportaal, waarin houten deuren met koperbeslag, hierop is alle decoratie uitgewerkt onder de vorm van medaillons (met vroegchristelijke motieven) en banden met Latijnse en Griekse opschriften.

Eénbeukig schip, overspannen door spitse gordelbogen onder een open dakstoel ; halfronde kooromgang met vijf kranskapellen onder halfkoepels, bekroond door een galerij ; interieur in baksteenmetselwerk, met dragende structuren in geschilderd beton ; het betonnen skelet van de toren werd daarentegen met metselwerk bekleed. Interieurafwerking grotendeels volgens richtlijnen van de architect : bevloering met keramische tegels, antiakoestisch beton en keien in antieke patronen ; wanden van het schip afgewerkt met glas-in-betonafbeeldingen van de 12 apostelen ; geometrische glasramen. Interieurontwerp gefocust op het hoofdaltaar, met een monumentaal ciborium en tabernakel ; afwerking in (imitatie)marmer, koper en smeedwerk. Verdere bemeubeling met zijaltaren, banken, biechtstoelen, paaskandelaar, kroonluchters en dergelijke meer. Rijk sculpturaal patrimonium, met een vermeldenswaardige voorstelling van de St.-Barbaratoren in de westbouw.

Volkskundige en socio-culturele waarde van de Sint-Albertuskerk in Zwartberg:

De kerk is een typische mijnkathedraal, opgericht op kosten van de mijnuitbating op een centraal terrein in de oude tuinwijk. Het gebouw vervulde niet alleen de praktische behoefte aan een cultusruimte, maar moest ook bijdragen tot het positieve imago van het mijnbedrijf, dat zelfs in tijden van crisis op volle toeren bleef draaien. De kathedralen, als protserige blikvangers, fungeerden also als visitekaartje naar de buitenwereld toe en stimuleerden de werklust en het saamenhorigheidsgevoel onder de arbeiders. Naast deze commerciële overwegingen zullen de kerken ook paternalistische, Christelijke idealen hebben gediend. Hun propagandistische waarde was derhalve op verschillende domeinen te situeren, wat het tot openbare interbellumgebouwen bij uitstek maakt.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 25-06-2002

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Paul VAN GREMBERGEN